

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden (RP 307/2022 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- jurist Noora Silmonen, social- och hälsovårdsministeriet
- ledande rådgivare Teija Korpiaho, Finansinspektionen
- jurist Mona Redsven, Finanssiala ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- utrikesministeriet
- finansministeriet
- kommunikationsministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- Försörjningsberedskapscentralen.

Inget yttrande av

- Folkpensionsanstalten
- Finlands Transport och Logistik SKAL rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden ändras. Syftet med propositionen är att förtydliga förfarandena i samband med försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. I propositionen föreslås det att den gällande lagen ändras i fråga om befogenheterna och uppgifterna för social- och hälsovårdsministeriet och försäkringsgarantikommisionen för undantagsförhållanden. Enligt förslaget förtydligas också bestämmelserna om de ärenden som social- och hälsovårdsministeriet och statsrådets allmänna sammanträde beslutar om.

Betänkande EkUB 48/2022 rd

Dessutom föreslås det att Statskontoret får nya uppgifter som hänför sig till försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.

Det föreslås att uppgifterna för försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden ändras så att kommissionen genom alla sina lagstadgade uppgifter bistår social- och hälsovårdsministeriet. Enligt förslaget har social- och hälsovårdsministeriet till uppgift att bereda ansökningsärenden, föredra beslut om garanti vid statsrådets allmänna sammanträde, fastställa handlägningsavgiften och besluta om utbetalningar på grundval av försäkringsgarantin.

Det föreslås att försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden inte längre ska administrera försäkringsgarantierna, utan den uppgiften tillfaller Statskontoret. Enligt förslaget får Statskontoret även till uppgift att utöva tillsyn över försäkringsgarantierna, ta ut garanti- och handlägningsavgifter samt erlagga betalningar på grundval av försäkringsgarantin.

Därutöver föreslås det att lagen preciseras i fråga om försäkringsanstalters och social- och hälsovårdsministeriets rätt att lämna ut information samt Statskontorets rätt att få information. Till lagen fogas även definitioner av de viktigaste begreppen. Det föreslås mer exakta bestämmelser om försäkringsgarantins varaktighet och belopp. Dessutom föreslås det bestämmelser om försäkringsanstalternas viktigaste skyldigheter. Enligt förslaget får närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av statsrådet.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund och mål

Syftet med förslaget är att säkerställa ett tillräckligt försäkringsskydd för transporter som är centrala för befolkningens försörjning eller näringslivet och försörjningsberedskapen under undantagsförhållanden enligt 3 § i beredskapslagen (1552/2011) eller sådana störningar under normala förhållanden som allvarligt äventyrar befolkningens försörjning och landets näringsliv. Dessutom är syftet att i den kommande lagstiftningen beakta internationaliseringen av handel och transporter och förenhetliga ställningen för dem som ansöker om försäkringsgaranti när de har hemort i olika stater.

Lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden (408/2007) innehåller bestämmelser om statsrådets rätt att under undantagsförhållanden eller vid allvarliga störningar under normala förhållanden ställa garanti för skadeförsäkring som en försäkringsanstalt har beviljat. Den gällande lagen är från 2007. Den har aldrig tillämpats.

I propositionen föreslås det att lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden (408/2007) ändras. Lagen trädde i kraft 2007, varefter förändringar i Finlands säkerhetspolitiska miljö, internationalisering av handeln och transporterna samt ändringar i andra lagar har föranlett behov av att revidera lagstiftningen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.

Betänkande EkUB 48/2022 rd

Förslaget förtydligar förfarandena i samband med försäkringsgarantier för undantagsförhållanden och preciserar försäkringsgarantins varaktighet. I lagen stryks åtskillnaden mellan inhemska och internationella aktörer. Det föreslås att ett yrkande som grundar sig på försäkringsgaranti framställs till social- och hälsovårdsministeriet som beslutar om utbetalningar på grundval av försäkringsgarantin. Förslaget förtydligar också bestämmelserna om de ärenden som social- och hälsovårdsministeriet och statsrådets allmänna sammanträde beslutar om. Dessutom föreslås det att Statskontoret får uppgifter som hänför sig till försäkringsgarantier för undantagsförhållanden.

Ekonomiutskottet anser att propositionens syften är motiverade. Utskottet tillstyrker lagförslaget med följande kommentarer.

Bedömning av de viktigaste förslagen

Prövning utifrån Finlands internationella ställning

Enligt 4 a § i förslaget kan social- och hälsovårdsministeriet avslå en betalning på grundval av försäkringsgarantin för undantagsförhållanden om betalningen skulle kunna ha negativa konsekvenser för Finlands internationella ställning i enlighet med statsrådets beslut. Som exempel lyfter propositionen fram en situation där försäkringsgarantin skulle bryta mot sanktioner som ställts av ett tredjeland som deltar i sanktionspolitik med samma inriktning som EU:s eller Finlands. EU:s sanktionsförordningar och sanktioner uppställda av FN:s säkerhetsråd är direkt förpliktande för Finland men sanktionsbestämmelser i tredjeländer är inte direkt bindande för Finland.

I nästan alla sakkunnigyttranden anses förslaget vara motiverat och viktigt eftersom bestämmelsen gör det möjligt att beakta sanktioner ställda av tredjeländer när man enligt situation bedömer möjligheten att avslå en betalning på grundval av försäkringsgarantin om betalningen skulle kunna ha negativa konsekvenser för Finlands internationella ställning.

I ett sakkunnigyttrande anses det vara onödigt och äventyra lagens funktion att i efterhand ingripa i en garanti som beviljats ett försäkringsbolag. Som motivering konstateras det att försäkringsbolagen har en lagstadgad skyldighet att iaktta sanktionslagstiftningen och att bestämmelsen sannolikt kommer att minska försäkringsbolagens intresse för och möjligheter att delta i arrangemangen av försäkringsgaranti under undantagsförhållanden.

Ekonomiutskottet anser att de föreslagna bestämmelserna är motiverade och konstaterar att även om regleringens centrala syfte är att säkerställa att sanktionsbestämmelserna iakttas, kan det under undantagsförhållanden uppstå andra enstaka situationer där det är motiverat att avslå en betalning som hänför sig till försäkringsgarantin.

Försörjningsberedskap

Det finländska samhällets förmåga att fungera är beroende av transporter. På grund av Finlands geografiska läge är det väsentligt att i synnerhet trygga nödvändiga sjötransporter. Cirka 90 procent av alla varor som importeras till och exporteras från Finland transporteras sjövägen. I en internationell allvarig krissituation kan handelssjöfarten störas för Finlands del. I en sådan situa-

Betänkande EkUB 48/2022 rd

tion kan försäkringspremierna bli oskäligen eller så går det inte att få några försäkringar alls. Detta skulle snabbt påverka samhällets förmåga att fungera.

I sakkunnigyttrandena har förslaget ansetts vara motiverat med tanke på försörjningsberedskapen. Dessutom har det betonats att en försäkringsgaranti behövs under undantagsförhållanden eller vid allvarliga störningar eventuellt med mycket snabb tidtabell, i synnerhet om den internationella omvärlden är instabil. Därför bör förfarandena i samband med försäkringsgaranti för undantagsförhållanden i fortsättningen bedömas närmare med avseende på ansöknings- och behandlingstiderna. Dessutom konstateras det att lagstiftningen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden bör vidareutvecklas och samordnas bättre med bestämmelserna i beredskapslagen. Ekonomiutskottet instämmer i anmärkningarna ovan och anser att det är nödvändigt att bestämmelserna om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden samordnas omsorgsfullt med bestämmelserna i beredskapslagen.

Beaktande av EU:s övervakning av statliga stöd

Ekonomiutskottet konstaterar att de föreslagna ändringarna kan vara av betydelse med tanke på EU:s övervakning av statliga stöd. Enligt utredning till utskottet granskas propositionens förslag för närvarande av kommissionen med avseende på statliga stöd. Ekonomiutskottet betonar att så länge kommissionen inte har godkänt försäkringsgarantisystemet för undantagsförhållanden, ska den myndighet som beviljar stödet innan varje enskild försäkringsgaranti ställs säkerställa att åtgärden är förenlig med EU:s regler om statliga stöd.

Sammanfattande synpunkter

Ekonomiutskottet anser att det är viktigt att uppdatera bestämmelserna om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden på grund av förändringarna i Finlands säkerhetspolitiska omgivning och internationella omvärld. Det finländska samhällets förmåga att fungera är beroende av transporter. På grund av Finlands geografiska läge är det väsentligt att i synnerhet trygga nödvändiga sjötransporter.

Ekonomiutskottet konstaterar dock att beloppet av de villkorliga finansiella åtagandena i Finland ligger på en hög nivå i förhållande till bruttonationalprodukten. Fram till slutet av juni 2022 hade det totala beloppet av statsborgen och statsgarantier i Finland ökat till 66,3 miljarder euro medan det totala beloppet år 2010 var 23,2 miljarder euro. Utskottet betonar att statens alla finansiella förpliktelser och deras villkor bör granskas i förhållande till det ökade totala beloppet av statskulden och statens villkorliga åtaganden samt riskhanteringen av statens åtaganden.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 307/2022 rd utan ändringar.

Betänkande EkUB 48/2022 rd

Helsingfors 17.2.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sanni Grahn-Laasonen saml
vice ordförande Katri Kulmuni cent
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Eeva Kalli cent
medlem Pia Kauma saml
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Sakari Puisto saf
medlem Minna Reijonen saf
medlem Hussein al-Tae sd
medlem Veikko Vallin saf
medlem Tuula Väättäinen sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Johanna Rihto-Kekkonen.